

ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΔΡΑΣΗΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΑΤΤΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΠΛΗΜΜΥΡΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

1. Σπουδαιότητα του προβλήματος

Είναι κοινώς παραδεκτό, ότι όχι μόνο στην Αττική και γενικότερα στη χώρα μας αλλά και σε παγκόσμια κλίμακα, οι πλημμύρες ξεπερνούν κατά πολύ σε ανθρώπινα θύματα και υλικές ζημιές τους σεισμούς. Στη χώρα μας πάντοτε υπήρχε η πεποίθηση σε όλους ότι οι σεισμοί αποτελούν τη μεγαλύτερη απειλή. Γι' αυτό ακριβώς το λόγο η αποτελεσματική αντισεισμική πολιτική αποτελούσε και αποτελεί πάγιο στόχο των εκάστοτε κυβερνήσεων. Τουναντίον, οι πλημμύρες και η αντιπλημμυρική προστασία, απασχολούν μόνο περιστασιακά και για μικρό χρονικό διάστημα τους αρμόδιους και την Κοινή Γνώμη, και μόνο όταν κάποιο δυσμενές συμβάν έρθει – μέσω κυρίως των μέσων μαζικής ενημέρωσης- να τους το υπενθυμίσει.

Κοινή διαπίστωση επίσης είναι ότι τα αντιπλημμυρικά έργα που εκτελέστηκαν τα προηγούμενα χρόνια από διάφορους φορείς (ΕΥΔΑΠ, ΥΠΟΜΕΔΙ, κατά τόπους Νομαρχίες) δεν κατόρθωσαν να αντιμετωπίσουν κατά τρόπο αποτελεσματικό το πλημμυρικό πρόβλημα της πρωτεύουσας. Απλώς, το μετέθεσαν χωρικά από τη μια στην άλλη περιοχή – στις περισσότερες περιπτώσεις – ή δίνοντας μια κάποια λύση σε ένα σημείο της Αττικής, δημιουργήθηκαν προϋποθέσεις πλημμύρας σε άλλη.

2. Αίτια του προβλήματος

Επιγραμματικά, όλες οι αιτίες των πλημμυρικών προβλημάτων οφείλονται στις ανθρώπινες παρεμβάσεις και τέτοιες, μεγάλης ή μικρής κλίμακας, είχαμε πολλές:

- Η άποψη ότι τα τελευταία χρόνια έχουμε συχνότερες και εντονότερες βροχοπτώσεις στην Αττική είναι μια άποψη λανθασμένη. Τα στατιστικά δεδομένα αποδεικνύουν ότι οι βροχές, σε συχνότητα και ποσότητα, δεν διαφέρουν ουσιαστικά από αυτές που έπεφταν πάντα στην περιοχή της πρωτεύουσας. Απλώς σήμερα δεν διαθέτουμε τα ρέματα για να παροχετευτεί η ποσότητα των νερών και να οδηγηθεί με φυσική ταχύτητα προς τους τελικούς αποδέκτες. Οι λόγοι είναι αρκετοί:
 - Η φρενίρης οικοδομική ανάπτυξη και ειδικότερα η επέκταση του αστικού περιβάλλοντος χωρίς την πρότερη υλοποίηση έργων υποδομής. Η ανεξέλεγκτη επέκταση της πόλης ακυρώνει τα αντιπλημμυρικά έργα που γίνονται. Η μη

έγκαιρη οριοθέτηση της φυσικής κοίτης των μεγάλων ή μικρών υδατορρεμάτων καθώς και το ελλιπές κτηματολόγιο συντείνουν προς την χειροτέρευση της κατάστασης

- Αυθαιρεσίες,όπως καταλήψεις παραρεμάτων περιοχών ή ακόμα και κατασκευές κτισμάτων επί της κοίτης των υδατορρεμάτων με αποτέλεσμα να περιορίζεται σημαντικά η παροχευτικότητα τους.
- Μετατροπή πολλών υδατορρεμάτων σε οχετούς ανεπαρκούς διατομής, εγκιβωτισμός τους με στόχο την κατάληψή τους από έργα οδοποιίας (λόγω του περιορισμού των αδόμητων εκτάσεων)
- Μετατροπή των ελεύθερων εκτάσεων σε οικοδομικά τετράγωνα με αποτέλεσμα τη μείωση του φυσικού εδάφους η οποία αφενός μειώνει την απορροφητικότητα αφετέρου αυξάνει την ταχύτητα απορροής προς τους αποδέκτες με αποτέλεσμα να καθίστανται ανεπαρκείς. Με απλά λόγια όταν έχουμε τιμμεντοστρωμένες ή ασφαλτοστρωμένες επιφάνειες, επιταχύνεται η απορροή από τις ανάντη προς τις κατόντη με αποτέλεσμα ο χρόνος συρροής σε μια αστική λεκάνη να είναι μικρότερος όταν αυτή είναι πυκνά δομημένη, οδηγώντας τακτικότερα σε υψηλότερες αιχμές άρα σε έντονα πλημμυρικά φαινόμενα
- Οι πυρκαγιές που έπληξαν την Αττική με συνέπεια να καταστραφούν μεγάλες δασικές εκτάσεις, συνέτειναν στην μεγιστοποίηση του προβλήματος
- Η μεταφορά των αρμοδιοτήτων από την ΕΥΔΑΠ στο ΥΠΕΧΩΔΕ καθώς και η εμπλοκή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης επέφεραν δυσκολίες συναρμοδιότητας και συντονισμού μεταξύ των διαφόρων φορέων ενώ παράλληλα δημιούργησαν προβλήματα στην τήρηση αρχείων και στοιχείων χρήσιμων για τον προγραμματισμό και την υλοποίηση των αντιπλημμυρικών έργων.

3. Ιδιαιτερότητες

Τα αντιπλημμυρικά έργα είναι και δύσκολα και μεγάλου κόστους. Η αντιπλημμυρική προστασία είναι μια σύνθετη δραστηριότητα, που προϋποθέτει την ύπαρξη μιας πολιτικής που θα εκφράσει τη βούληση για την αντιμετώπιση των προβλημάτων, θα καθορίσει τις προτεραιότητες και τα κριτήρια και θα συντονίσει τις διαδικασίες χρηματοδότησης, μελέτης, κατασκευής και διαχείρισης των έργων. Επίσης εστιάζεται σε μια τεχνική διαδικασία με επί μέρους πτυχές και πολλά στάδια υλοποίησης. Ένα αντιπλημμυρικό έργο καθίσταται ουσιαστικά ανενεργό εάν δεν αποτελεί μέρος ενός ολόκληρου δικτύου με το οποίο να συνδέεται και στα πλαίσια του οποίου να

λειτουργεί. Επιπρόσθετα ένα τέτοιο έργο είναι «αφανές» με αποτέλεσμα να καθίσταται ελάχιστα ελκυστικό στην εκάστοτε πολιτική ηγεσία. Απαιτείται λοιπόν ένας συνολικός στρατηγικός σχεδιασμός και ένα σαφές χρονοδιάγραμμα χρηματοδότησης και εκτέλεσης αντιπλημμυρικών έργων, έτσι ώστε να απαλλάξουμε την ελληνική πρωτεύουσα από το χρόνιο αυτό μείζον πρόβλημα.

4. Ο ρόλος της Περιφέρειας Αττικής

Η Περιφέρεια Αττικής έχει ήδη από εποχή πρώην Νομαρχίας Αθηνών θέσει ως υψηλή προτεραιότητά της την αντιμετώπιση των πλημμυρικών φαινομένων, πάντα σε συνεργασία με την Κεντρική Διοίκηση και τους Δήμους στις ήδη εντόνων αστικοποιημένες περιοχές που αποτελούν τη γεωγραφική αρμοδιότητά της. Ήδη μέχρι το 2010 είχαν εκτελεσθεί αποκλειστικά από πόρους της Νομαρχίας Αθηνών αντιπλημμυρικά έργα συνολικού προϋπολογισμού άνω των 100 εκ €.

Δύο είναι οι βασικοί άξονες της πολιτικής μας. Η πρόληψη και η αντιμετώπιση:

A. Πρόληψη: εκπονούνται μελέτες οριοθέτησης των σημαντικών υδατορρεμάτων της Αττικής. Οι οριοθετήσεις αυτές έχουν πολύ περιορισμένο κόστος καθώς αφορούν μελέτη και όχι κατασκευή και είναι πολύ σημαντικές με πολλαπλά και άμεσα οφέλη διότι:

- 🚧 Οριοθετούν τη ζώνη του υδατορρέματος και επιτρέπουν την μελλοντική διευθέτησή του δεδομένου ότι δεσμεύουν την έκταση για τα απαραίτητα έργα
- 🚧 Καθορίζουν τις πλημμυρικές εκτάσεις και αυτομάτως περιορίζουν την αυθαιρέσία και τις πλημμυρικές αποζημιώσεις μειώνοντας τα έξοδα του Ελληνικού Δημοσίου
- 🚧 Οριοθετούν και Προστατεύουν τη Δημόσια Περιουσία και κατ' επέκταση το Φυσικό Περιβάλλον
- 🚧 Τακτοποιούν τα όρια των υδατορρεμάτων καθιστώντας εφικτή την ολοκλήρωση των πολεοδομικών σχεδίων και συμβάλλουν στην οικονομική ανάπτυξη των αντίστοιχων περιοχών

Ενδεικτικά αναφέρουμε την οριοθέτηση των ρεμάτων Πικροδάφνης στους Δήμους Ηλιούπολης, Παλαιού Φαλήρου, Αλίμου και Αγίου Δημητρίου, Κοντοχρήστου στο Δήμο Κηφισιάς, Κουβαρά στο Δήμο Σαρωνικού, Κόρμπι στους Δήμους Βάρης, Βούλας Βουλιαγμένης, Ροκφέλερ και Καλεντζίου στο δήμο Μαραθώνος, Δασαμάρι στο Δήμο Ραφήνας.

B. Αντιμετώπιση :

Περαιώθηκαν εντός του 2012 έργα συνολικού προϋπολογισμού **άνω των 70 εκ €** χρηματοδοτούμενα από ίδιους πόρους , από το ΕΣΠΑ και το Πρόγραμμα δημοσίων Επενδύσεων μεταξύ των οποίων:

- ✚ Αθήνα: έργα περίπου **20εκ €**. Ενδεικτικά αναφέρουμε τα δίκτυα αποχέτευσης ομβρίων που κατασκευάσαμε στο Δήμο Μελισσίων, στο Δήμο Κηφισιάς, στο Δήμο Χολαργού , άνω Γλυφάδας και Ηλιούπολης.
- ✚ Ανατολική Αττική : έργα περίπου **15 εκ €** στους Δήμους : Διονύσου, Γέρακα Παλλήνης, Ωρωπού, Δροσιάς – Διονύσου, Κρωπίας , Παιανίας και Αχαρνών
- ✚ Δυτική Αττική έργα περίπου **2 εκ €** στους Δήμους : Μεγαρέων , Μάνδρας-Ειδυλίας
- ✚ Πειραιάς και Νησιά: έργα καθαρισμού ρεμάτων περίπου **1,5 εκ €** σε περιοχές αρμοδιότητάς τους
- ✚ Επίσης, μέσω των Υπηρεσιών που μας μεταφέρθηκαν από το ΥΠΟΜΕΔΙ ολοκληρώσαμε έργα προϋπολογισμού άνω των **30 εκ €** με σημαντικότερα από αυτά τη διευθέτηση του χειμάρρου Σαρανταποτάμου (συμβολή ρέματος σούρες) στο Δήμο Ελευσίνας Ασπροπύργου , την αποκατάσταση των ζημιών στην κοίτη του Κηφισού καθώς και τον καθαρισμό και την αναδιευθέτηση μέρους της, τα επείγοντα έργα στις καμένες περιοχές του Δήμου Μαραθώνα

Εκτελούνται έργα συνολικού προϋπολογισμού **άνω των 135 εκ €** χρηματοδοτούμενα από ίδιους πόρους, από το ΕΣΠΑ και το Πρόγραμμα δημοσίων Επενδύσεων μεταξύ αυτών:

- ✚ Αθήνα: έργα περίπου **40εκ €**. Ενδεικτικά αναφέρουμε τα δίκτυα αποχέτευσης ομβρίων που κατασκευάζουμε στους Δήμους Κηφισιάς, Βριλλησίων, Χαλανδρίου, Χολαργού, Αιγάλεω και Αγίων αναργύρων- Καματερού.
- ✚ Ανατολική Αττική : έργα περίπου **40 εκ €** στους Δήμους : Παιανίας, Ωρωπού, Βάρης Βούλας Βουλιαγμένης, Παλαιάς Φώκαιας, Σαρωνίδας, Άνοιξης
- ✚ Δυτική Αττική διαδημοτικά έργα καθαρισμού ρεμάτων περίπου **1 εκ €**
- ✚ Πειραιάς και Νησιά έργα καθαρισμού ρεμάτων περίπου **8 εκ €** στους Δήμους : Ρέντη και Σαλαμίνας καθώς και διαδημοτικά καθαρισμού ρεμάτων
- ✚ Επίσης μέσω των Υπηρεσιών που μας μεταφέρθηκαν από το ΥΠΟΜΕΔΙ ολοκληρώσαμε έργα προϋπολογισμού άνω των **46 εκ €** με σημαντικότερο από αυτά την αποκατάσταση αγωγών αποχέτευσης ακαθάρτων παράλληλα στον αυτοκινητόδρομο Αθήνα – Σχηματάρι – τμήμα Μεταμόρφωση – Βαρυμπόμπη

Τέλος δημοπρατήθηκαν ή δημοπρατούνται άμεσα έργα συνολικού προϋπολογισμού **περίπου 100 εκ €** χρηματοδοτούμενα από ίδιους πόρους , από το ΕΣΠΑ και το Πρόγραμμα δημοσίων Επενδύσεων.

Αναλυτικότερα έχουμε:

- ✚ Αθήνα: έργα περίπου **15εκ €**. Ενδεικτικά αναφέρουμε τα δίκτυα αποχέτευσης ομβρίων του Δήμου Μελισσίων , Αχαρνών καθώς και τον καθαρισμό ρεμάτων
- ✚ Ανατολική Αττική : έργα περίπου **35 εκ €** στους Δήμους : Παιανίας, και Κρωπίας
- ✚ Δυτική Αττική : έργο περίπου **6 εκ €** στο Δήμο Μεγαρέων
- ✚ Πειραιάς και Νησιά : έργα περίπου **20 εκ €** στο Δήμο Σαλαμίνας
- ✚ Επίσης μέσω των Υπηρεσιών που μας μεταφέρθηκαν από το ΥΠΟΜΕΔΙ έργα προϋπολογισμού άνω των **30 εκ €** με σημαντικότερα από αυτά τον κεντρικό αγωγό ομβρίων της Τερψιθέας Γλυφάδας και τη διευθέτηση ρέματος Αγίου Ιωάννη Θριασίου Πεδίου Αττικής

Τέλος ειδική αναφορά πρέπει να γίνει στο έργο της Εσχατιάς το οποίο εκτελείται σήμερα από τις Υπηρεσίες του ΥΠΟΜΕΔΙ, έχει προϋπολογισμό 200εκ€ ο οποίος θα πληρωθεί από κοινοτικούς πόρους και θα αναλυθεί κατωτέρω ως μελέτη περιπτώσεως (case study).

Επιτρέψτε μου να ανακεφαλαιώσω, λέγοντας ότι συνολικά 300 εκ € σε αντιπλημμυρικά έργα διατέθηκαν το 2011 και το 2012 ή θα διατεθούν άμεσα μόνο από την Περιφέρεια Αττικής τη στιγμή που συνολικά εκτιμάται ότι με σωστό τεχνικό και χρονικό προγραμματισμό το συνολικό κόστος αντιπλημμυρικής θωράκισης της Αττικής θα ξεπεράσει το 2,0 δις €.

5. Στόχοι - Προτάσεις

Όπως προανέφερα κεφαλαιώδους σημασίας θέμα είναι η ύπαρξη ενός γενικότερου σχεδιασμού, ενός αναγκαίου «master plan» που θα περιλάβει το σύνολο των αντιπλημμυρικών έργων, όχι μόνο αυτών που εκτελούνται ή προγραμματίζεται να εκτελεσθούν αλλά και των υπαρχόντων σύγχρονων και μη. Αυτό είναι εκ των ουκ άνευ προκειμένου να σταματήσει η κατασπατάληση και να γίνει ορθολογική χρήση των –ούτως ή άλλως περιορισμένων- πόρων. Έχουμε ανάγκη ένα συνολικό σχεδιασμό με πρόβλεψη για πόρους και την χρονική κατανομή τους, που πρέπει να γίνεται με ουσιαστικό διάλογο όλων των εμπλεκόμενων και το οποίο εν ολίγοις θα αφορά :

1. Τα αντιπλημμυρικά έργα που κατασκευάστηκαν στην πρωτεύουσα πριν από 25-30 χρόνια, τα οποία αν και είχαν ορίζοντα πεντηκονταετίας στην πράξη έχουν

σήμερα ακυρωθεί λόγω της αλόγιστης επέκτασης της πόλης που τα κατέστησε ανεπαρκή. Το υπάρχον δίκτυο αντιπλημμυρικών έργων χρειάζεται να αναβαθμιστεί ή να συνδυαστεί με νέα έργα, έτσι ώστε να ανταποκρίνεται στις σημερινές απαιτήσεις της ελληνικής πρωτεύουσας

2. Την ύπαρξη ενός επιστημονικά αποδεκτού συστήματος μέτρησης βροχών, παροχών υδατορεμάτων, έγκυρων υδρολογικών, γεωλογικών, εδαφοτεχνικών, σεισμολογικών, χαρτογραφικών στοιχείων ώστε να μην οδηγούνται σε αναπόφευκτα σε λαθεμένες παραδοχές οι μελετητές
3. Συστηματική και αναλυτικά καταγραφή και οριοθέτηση όλων ρεμάτων σε συνεργασία με όλους τους συναρμοδίους φορείς
4. Την σύνδεση των αντιπλημμυρικών έργων με μια σειρά άλλων πολεοδομικών παρεμβάσεων (αυθαίρετα, αναπλάσεις παραλιακής ζώνης, ραγδαία οικιστική ανάπτυξη, τουριστικές εκμεταλλεύσεις, χωρίς μελέτη κατασκευή τοπικών δικτύων), με οικολογικές και περιβαλλοντικές δράσεις (ανεξέλεγκτες και ραγδαίες μεταβολές των χρήσεων γης, των δασικών εκτάσεων, της γεωργικής γης, των ακτών, μεταφορά ρύπων που επηρεάζουν ακόμα και τη δομική κατάσταση των αγωγών), με τα έργα οδοποιίας (βασικός επισπεύδων παράγοντας για μεγάλης κλίμακας αντιπλημμυρικά έργα).

Τέλος, από τη μεριά της η Περιφέρεια Αττικής, πέραν των έργων που υλοποίησε , υλοποιεί και άμεσα θα υλοποιήσει, έχει θέσει ως στόχο μέσα στα επόμενα δύο χρόνια να βελτιωθεί η υλικοτεχνική υποδομή της που αφορά στα αντιπλημμυρικά έργα με ψηφιοποίηση των υφισταμένων έργων και δημιουργία ενοποιημένης βάσεως δεδομένων έργων και μελετών. Επίσης, σε συνεργασία με τα συναρμόδια Υπουργεία θα καταρτιστούν πλημμυρικοί χάρτες για την περιοχή του λεκανοπεδίου και θα εφαρμοστούν νέες τεχνικές προδιαγραφές αντιπλημμυρικών έργων.

Στους σκοπούς μας επίσης είναι η διαρκής βελτίωση του αστικού και περιαστικού περιβάλλοντος της Αττικής και για το λόγο αυτό οι παρεμβάσεις στα υδατορρέματα πέραν της αντιπλημμυρικής προστασίας θα επεκταθούν και στην ανάδειξή τους ως σημαντικά περιβαλλοντικά στοιχεία του φυσικού πλούτου της Αττικής . Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η περίπτωση του έργου της Διευθέτησης του ρέματος Εσχατιάς στη Δυτική Αθήνα το οποίο εκτελείται από τις Υπηρεσίες του ΥΠΟΜΕΔΙ και αποτελεί κατά την άποψή μας ένα κεφαλαιώδους σημασίας έργο το οποίο μπορεί να αποτελέσει πιλότο για το μέλλον όσον αφορά τον επιτυχή σχεδιασμό, την αποτελεσματική εφαρμογή αλλά και τη βιώσιμη ανάπτυξη που όχι μόνο αντιμετωπίζει προβλήματα αλλά βελτιώνει την ποιότητα ζωής των πολιτών και

δημιουργεί θέσεις εργασίας . Χαρακτηριστική είναι η τοποθέτηση του Επίτροπου Περιφερειακής Πολιτικής Johannes Hahn ο οποίος δήλωσε: "Αυτό το έργο αντιπλημμυρικής προστασίας είναι ένα καινοτόμο και από παράδειγμα βελτίωσης της καθημερινής ζωής των πολιτών μέσω των διαρθρωτικών ταμείων. Θα δημιουργήσει θέσεις απασχόλησης και θα συμβάλει στην αναζωογόνηση αυτού του τμήματος της Αθήνας."

Το εν λόγω ρέμα αποτελεί το βασικό αποδέκτη όμβριων της λεκάνης απορροής έξι δήμων (Αχαρνών, Ζεφυρίου, Καματερού, Ιλίου, Αγίων Αναργύρων και Περιστερίου) και τον κύριο αποδέκτη όμβριων της λεκάνης απορροής των δήμων Φυλής, Ανω Λιοσίων και Πετρούπολης (συνολική έκταση λεκάνης απορροής 90 Km²).

Ο χρόνος κατασκευής των έργων είναι 34 μήνες και αν δεν υπάρξουν καθυστερήσεις τότε το έργο θα είναι ολοκληρωμένο το Καλοκαίρι του 2015 και ο συνολικός προϋπολογισμός θα ξεπεράσει τα 200 εκ €.

Η πρώτη φάση των έργων που περιλαμβάνουν τη διευθέτηση του ρέματος Εσχατιάς από την πλατεία Ιλίου μέχρι την συμβολή των αγωγών στην Ευρυπίδου σε μήκος 3.300. μέτρων. Το ρέμα θα υπογειοποιηθεί και θα εγκιβωτιστεί με την κατασκευή δίδυμου κλειστού ορθογώνιου αγωγού. Με αυτό τον τρόπο θα δημιουργηθεί στην επιφάνεια ένα πάρκο πρασίνου και χώρος αναψυχής.

Το δεύτερο στάδιο αφορά το τμήμα του ρέματος από την Αττική Οδό μέχρι την Λεωφόρο Πάρνηθος μήκους 4.800 μέτρων. Η Δυτική Αττική εξακολουθεί να υποφέρει τους χειμερινούς μήνες ενώ με την διευθέτηση του ρέματος θα σταματήσει και η ανεξέλεγκτη ρίψη απορριμμάτων και μπαζών.

Εκτιμάται ότι **116.000** κάτοικοι της περιοχής θα επωφεληθούν από αυτό το μέτρο αντιπλημμυρικής προστασίας, ενώ η υλοποίηση του έργου αναμένεται να δημιουργήσει **172** θέσεις εργασίας.

Είναι γεγονός συνεπώς ότι, η αντιμετώπιση του αντιπλημμυρικού προβλήματος της Αττικής είναι μέσα στις άμεσες προτεραιότητες της Περιφέρειας, η οποία καλείται να κερδίσει το στοίχημα της Ανάπτυξης με την αναβάθμιση των υποδομών της μεταξύ των οποίων εξέχουσα θέση κατέχει και η αντιπλημμυρική θωράκισή της.